

Erkki Keldo
majandus- ja tööstusminister
Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium

Meie 21.08.2026 nr 1-9/53

EAKL-i seisukoht kutsehaiguste uuringu lõpparuande kohta

Austatud minister

Meil on hea meel, et kaua oodatud uuring tööst põhjustatud haiguste ja kutsehaiguste diagnoosimise ja töötamisega seotud tervisekahjude hüvitamise kohta on lõpuks valminud.

Lõpparuanne andis hea ülevaate tööga seotud haiguste diagnoosimise ning tervisekahjude hüvitamise tegelikust toimimisest. Meie hinnangul on tegemist tugeva probleemikaardistusega, mis annab olulise aluse edasisteks otsusteks. Samas ei saa aruandes esitatud poliitilisi valikuid käsitada lõplikult kokkulepitud lahendusena. Hüvitamissüsteemi põhimõttelised valikud, sealhulgas rahastus ja vastutuse jaotus, tuleb kujundada valitsuse, tööandjate ja ametiühingute kolmepoolsetes aruteludes.

Lõpparuande tulemused näitavad üheselt, et tegemist ei ole üksikute menetluslike puudustega, vaid süsteemse probleemiga. Tööga seotud haigused jäävad valdavalt diagnoosimata, seos tööga tuvastatakse liiga hilja ning hüvitiseni jõuab ainult väike osa kannatanutest ja protsess on liiga pikk..

Need tulemused kinnitavad, et praegune süsteem ei taga töötajale õigeaegset kaitset ega tegelikku võimalust saada töö tõttu tekkinud tervisekahju eest hüvitist.

Siinkohal soovime välja tuua meie esialgsed märkused ja ettepanekud tehtud uuringu kohta:

1. Toetame lõpparuandes toodud ettepanekut eristada varajase sekkumise rada kutsehaiguse tuvastamise ja kahjuhüvitise taotlemise rajast. Töö ja tervise seost peab olema võimalik hinnata enne püsiva tervisekahju, töökaotuse või hüvitise vaidluse tekkimist.
2. Varajase sekkumise töötervishoiuarsti konsultatsioon peab olema töötajale tasuta, sõltumatu ja tegelikult kättesaadav. Konsultatsioonile peab saama suunata perearst või eriarst ning põhjendatud juhul peab pöördumise võimalus olema ka töötajal endal. Teenusega peavad kaasnema selged soovitused töötingimuste kohandamiseks ning tööandja kohustus neid sisuliselt kaaluda ja põhjendada, kui kohandusi ei tehta. Varajase sekkumise rada ei tohiks asendada töötaja õigust taotleda kutsehaiguse tuvastamist ja tervisekahju hüvitamist. Töötaja peab saama liikuda varajase sekkumise rajalt hüvitamise rajale ilma tõendamist nullist alustamata.
3. Aruanne kirjeldab veenvalt töötaja ebavõrdset positsiooni. Inimene peab sageli tervisekahjustuse ja sissetuleku kaotuse olukorras ise leidma õiged asutused, koguma aastatetagused dokumendid, tõendama töö ja haiguse seose, tõendama tööandja rikkumise ning arvutama kahju suuruse. Selline koormus ei ole töötaja jaoks mõistlik ega õiglane. Seetõttu leiame, et töötajatele tuleb tagada riiklikult rahastatud nõustamis- ja abiteenus kahjuhüvitiste taotlemisel, mida pakuvad ametiühingud ja Kutsehaigete Liit.

4. Töötaja võimalikku omaosalust saab kahjude hüvitamisel arvestada ainult selgelt põhjendatud erandjuhtudel. Töötajat ei tohi lugeda kahju tekkimises osaliseks üksnes seetõttu, et ta jätkas töötamist, kuna ei soovinud tööandjaga konflikti või kartis töökoha kaotust.
5. Lõpparuande rahvusvaheline võrdlus näitab, et kõigis kuues vaadeldud riigis on kutsehaiguse tuvastamine seotud eraldi kindlustus- või sotsiaalkindlustusliku hüvitamisskeemiga. Kutsehaiguse tuvastamisel ei hinnata seal tööandja süüd Eesti võlaõigusliku vastutuse tähenduses, vaid seda, kas haigus vastab hüvitamise tingimustele. See on oluline järeldus olukorras, kus Eesti praegune süsteem asetab suure osa tõendamiskoormusest töötajale ning muudab hüvitise saamise pikaks, kulukaks ja ebakindlaks.

EAKL ei pea õigeks sulgeda tööõnnetus- ja kutsehaiguskindlustuse või muu süüst sõltumatu hüvitamise mudeli arutelu üksnes poliitilise ebamugavuse või konsensuse senise puudumise tõttu. Aruandes pakutud lahendus jätkata kutsehaigusest tingitud kahjude hüvitamise senist praktikat, kus hüvitamine sõltub tööandja süüst, mida töötaja peab kohtus tõendama, ei lahenda tuvastatud probleeme – protsess jääb endiselt liiga pikaks ning menetlus on kallis ja keeruline ning võib töötajale lõppeda tööandja kohtukulude hüvitamisega. Tulevikus tehtavad muudatused peavad vähendama töötaja tõendamiskoormust ning looma selgema, kiirema ja õiglasema tee hüvitiseni.
6. Tööandja vastutus ei tohi reformi käigus väheneda. Seetõttu ei peaks ennetuse, tõendamise ega hüvitamise kulu kandma põhjendamatult töötaja või sotsiaalkindlustus.
7. Tööst põhjustatud haiguse kategooria kaotamisel tuleb vältida olukorda, kus tööga seotud terviseprobleemid muutuvad nähtamatuks. Tööst põhjustatud haiguse kategooria võib kaotada siis, kui on selge, millised töötajate kaitse meetmed selle asemele tulevad.
8. Tööga seotud haigestumise ennetamiseks tuleb tugevdada ametiühingute ja töökeskkonnavolinike rolli riskide varasel märkamisel, töötingimuste parandamisel ja töötajate toetamisel.

Käesolevaga teeme ettepaneku moodustada valitsuse, tööandjate ja ametiühingute esindajatest kolmepoolne töörühm, mille ülesanne peaks olema läbi arutada raporti järeldused ja leppida kokku töötajate kaitse miinimumtingimused, varajase sekkumise teenuse korraldus, tervisekahju hüvitamise põhimõtted ning analüüsida erinevate mudelite mõju ja rahastust. Töörühma töösse tuleks vastavalt teemale kaasata Tööinspeksioon, Töötukassa, Sotsiaalkindlustusamet, Tervisekassa, töötervishoiuarstid ja Eesti Kutsehaigete Liit.

Palume ministeeriumi kirjalikku vastust käesolevas kirjas esitatud küsimustele ning ettepanekut kolmepoolse töörühma moodustamise ja esimese kohtumise aja kohta.

Lugupidamisega

(allkirjastatud digitaalselt)

Kaia Vask

Esimees

Eesti Ametiühingute Keskliit